

OBSAH

Úvod	5
----------------	---

ČÁST I

ROZVOJ OTROKÁŘSKÝCH VZTAHŮ V PŘEDNÍ ASII A STŘEDOMOŘÍ. ŘÍŠE ACHAIMENOVců. ŘECKÉ MĚSTSKÉ STÁTY. EVROPSKÉ A ASIJSKÉ KMENY (I. TISÍCILETÍ PŘ. N. L.)

<i>Kapitola I. ŘÍŠE ACHAIMENOVců</i>	17-31
--	-------

1. Vývojové zvláštnosti otrokářských společností Přední Asie v polovině I. tisíciletí př. n. l.	17
---	----

2. Vznik říše Achaimenovců	19
--------------------------------------	----

První výbojná tažení Kyrova. — Dobytí Babylónu. — Kyrovo tažení do Střední Asie. — Podmanění Egypta Kambysem. — Další výbojná tažení Kambysova. — Povstání Gaumátovo a vnitřní boje v Íránu.

3. Říše Achaimenovců za Dareia I.	24
---	----

Organizace státního aparátu. — Satrapie. — Vojenská organizace. — Dopravní spoje a obchod. — Sociální opora královské moci v podmaněných zemích. — Zahraniční politika Dareia I.

<i>Kapitola II. ŘECKO-PERSKÉ VÁLKY. ROZKVĚT ŘECKÉ OTROKÁŘSKÉ DEMOKRACIE</i>	32-53
---	-------

1. Řecko-perské války	32
---------------------------------	----

Řecko před řecko-perskými válkami. — Počátek řecko-perských válek. Výpravy Dareia I. proti balkánskému Řecku. — Výprava Xerxova. — Konec války a její dějinný význam.

2. Ekonomika otrokářského Řecka v V. stol. př. n. l.	38
--	----

Otroctví. — Práce svobodných. — Celkový ráz řecké ekonomiky. Zbožní výroba.

3. Athénský námořní spolek a vítězství demokracie v Athénách	44
--	----

Boj mezi demokratickými a oligarchickými stranami v řeckých městských státech. — Rozpory ve spolku řeckých měst. — Vznik Delského spolku. — Povstání heilotů ve Spartě. Demokratizace státního zřízení v Athénách. — Přeměna Delského spolku v Athénskou námořní říši. — Srážka mezi Athény a Spartou.

4.	Rozkvět athénské otrokářské demokracie	49
	Demokratické reformy v Athénách. Perikles. — Státní zřízení Athén. — Historické omezení athénské demokracie. — Athénská zahraniční politika.	
<i>Kapitola III.</i>	PELOPONNESKÁ VÁLKA. ÚPADEK ATHÉN A VZESTUP MAKEDONIE . .	54–79
1.	Peloponneská válka (431–404 př. n. l.)	54
	Příčiny války. — První období války. — Pokračování války. Sicilská výprava. — Oligarchický převrat roku 411 př. n. l. — Poslední válečná léta. — Kapitulace Athén. — Vláda „třiceti tyrannů“. Obnovení demokratického zřízení. — Příčiny porážky Athén.	
2.	Hospodářský a společenský rozvoj řeckých městských států ve IV. stol. př. n. l.	62
	Krise městského státu. — Rozvoj otrokářství. Postavení otroků ve IV. stol. př. n. l. — Athény v první polovině IV. stol. př. n. l. — Sparta. — Korinthos, Argos, Boiotský spolek. — Maloasijská města, Byzantion a Rhodos. — Města severního Černomoří. — Bosporské království.	
3.	Boj o hegemonii v balkánském Řecku po peloponneské válce	72
	Hegemonie Sparty. — Pochod „10.000“. — Korinthská válka a Antalkidův mír. — Vzestup Théb. Druhý Athénský námořní spolek.	
4.	Makedonie a Řecko	74
	Přírodní podmínky a obyvatelstvo Makedonie. — Vznik státu v Makedonii. — Reformy Filippa II. — Válečné akce na Chalkidice a v Thrákii. „Svatá“ válka. — Boj makedonské a protimakedonské strany v Athénách. — Bitva u Chaironeie a kongres v Korinthu.	
<i>Kapitola IV.</i>	ŘECKÁ KULTURA V V.—IV. STOL. PŘ. N. L.	80–104
	Rozkvět řecké vědy v V.—IV. stol. — Materialističtí filosofové V. stol. př. n. l. — Sofisté. — Sokrates. — Platon. — Aristoteles. — Historiografie. Herodotos. Thukydidés. — Rečnické umění. — Řecká literatura v V. a IV. stol. Divadlo. — Aischylos. — Sofokles. — Euripides. — Aristofanes. — Hudba. — Výtvarné umění a architektura.	
<i>Kapitola V.</i>	ROZVOJ OTROKÁŘSKÝCH VZTAHŮ V ZÁPADNÍM STŘEDOMOŘÍ	105–129
1.	Západní Řekové a vznik sicilského státu	106
	Sicilská říše v V. stol. př. n. l. — Tyrannis Dionysiova.	
2.	Nejstarší období římských dějin	110
	Prameny k nejstarším dějinám Říma. — Doba královská. — Reforma Servia Tullia. — Počátky římské kultury.	
3.	Římská republika v V.—IV. stol. př. n. l.	115
	Římská společnost v nejstarším období republiky. — Státní zřízení na počátku republiky. — Plebejové a patriciové. — Secesse plebejů a zákony XII desek. — Válka s Etrusky. — Vpád Galů. — Zákony Liciniovy a Sextiovy. — Censorská činnost Appia Claudia. — Ukončení bojů mezi plebeji a patricii. — Kultura a ideologie raného republikánského Říma. — Podmanění střední Itálie Římem. — Římská armáda.	
<i>Kapitola VI.</i>	EVROPSKÉ A ASIJSKÉ KMENY V I. TISÍČILETÍ PŘ. N. L.	130–183
1.	Kmeny západní a jihovýchodní Evropy (VI.—I. stol. př. n. l.)	131
	Iberové. — Keltové. — Germánové. — Ilyrské kmeny. — Thrácké kmeny před vznikem státu. — Vznik státu u jižních Thráků. — Severothrácké kmeny.	

2. Kmeny severního Černomoří (VI.—IV. stol. př. n. l.)	143
Kimeriové. — Skythové. — Sarmatové (Sauromaté) a Maiotové.	
3. Kmeny a národnosti Kavkazu (VI.—IV. stol. př. n. l.)	151
Západní Zakavkazsko. — Východní Zakavkazsko. — Arménie jako součást říše Achaimenovců.	
4. Kmeny střední a severovýchodní Evropy (VI.—I. stol. př. n. l.)	156
Slovanské kmeny. — Kmeny východního Pobaltí. — Ugrofinské kmeny. — Kmeny severovýchodní Evropy.	
5. Kmeny Kazachstánu a Sibiře (VI.—I. stol. př. n. l.)	166
Sakové a Massagetové. — Kmeny severního Kazachstánu a jižní Sibiře. — Kmeny Minusinské pánve. — Kmeny Tuvinské pánve. — Kmeny v Zabajkalí a v severním Mongolsku. — Kmeny v Pobajkalí a v Jakutsku. — Kmeny Dálného východu. — Arktické kmeny.	

ČÁST II

PÁD ŘÍŠE ACHAIMENOVců. HELÉNISTICKÉ STÁTY. VZNIK ŘÍMSKÉHO STŘEDOMOŘSKÉHO STÁTU

Kapitola VII. ZÁPADNÍ ASIE A EGYPT POD NADVLÁDOU ACHAIMENOVců 186–208

1. Společenské a hospodářské zřízení říše Achaimenovců v V. a IV. stol. př. n. l.	187
Ekonomika říše Achaimenovců. — Společenská struktura achaimenovského státu v V. až IV. stol. př. n. l. — Střední Asie v systému achaimenovského státu. — Situace v Babylónii za Achaimenovců. — Malá Asie za Achaimenovců. — Poměry ve Foinikii a v Palestině. — Egypťská společnost v V.—IV. stol. př. n. l.	
2. Boj jednotlivých satrapií za nezávislost	195
Následky porážky Achaimenovců ve válce s Řeckem. — Zostření politických bojů v achaimenovské říši. — Obnovení nezávislosti Egypta.	
3. Kultura a náboženství v achaimenovské říši	198
Písmo a jazyky. — Architektura. — Výtvarné umění a umělecké řemeslo. — Náboženství. — Kultura a náboženství jednotlivých národů achaimenovské říše.	
4. Achaimenovská říše v předvečer svého zániku	205
Oslabení ústřední moci. — Příčiny úpadku achaimenovské říše.	

Kapitola VIII. VZNIK A ROZPAD ŘÍŠE ALEXANDRA MAKEDONSKÉHO 209–228

1. Řecko a Makedonie v předvečer války s Persií	209
Předpoklady řecko-makedonských výbojů. — Přípravy k válce s Persií.	
2. Výpravy Alexandra Makedonského	212
Výprava do Asie a do Egypta. — Bitva u Gaugamel. Zábor Mesopotamie a východního Íránu. — Boj obyvatelstva Střední Asie proti makedonskému záboru. — Boj v makedonské armádě. Vojenská reforma. — Výprava do Indie. — Základní rysy Alexandrový politiky. — Historický význam Alexandrový monarchie.	

3. Rozpad Alexandrový monarchie	222
<p>Situace v makedonském státě po Alexandrově smrti. Rozdělení satrapií. — Lamijská válka. — Boje diadochů v letech 321—311 př. n. l. — Obnovení války mezi diadochy. — Bitva u Ipsu a její následky. — Konec bojů diadochů.</p>	
<i>Kapitola IX. VÝCHODNÍ STŘEDOMOŘÍ VE IV.—III. STOL. PŘ. N. L. HELÉNISMUS</i>	229—279
1. Základní rysy vývoje otrokářských společností ve východním Středomoří ve IV.—III. stol. př. n. l.	229
<p>Počátky helénismu. — Monarchie a městský stát (polis). Svazek řecko-makedonských dobyvatelů a místní šlechty. — Společenské zřízení. Formy vykořisťování. — Historické místo helénismu.</p>	
2. Stát Ptolemaiovců	234
<p>Egypt na konci IV. — na počátku III. stol. př. n. l. — Rozvoj zemědělství a řemesla. — Růst směny a peněžního oběhu. — Otrokářství. — Formy pozemkové držby. Královští zemědělci. — Státní hospodářství. — Velká šlechtická hospodářství. — Kleruchové. — Úloha kněžstva. — Státní systém. — Města. Alexandria.</p>	
3. Říše Seleukovců	245
<p>Říše Seleukovců na počátku III. stol. př. n. l. — Rozvoj zemědělství, řemesla a obchodu. — Města a katoikie. — Pozemkové vztahy. — Laoi a otroci. — Státní hospodářství Seleukovců. — Sociální základ moci Seleukovců. — Organizace správy. — Zostření sociálních rozporů.</p>	
4. Malá Asie ve III. stol. př. n. l.	252
<p>Hospodářská a politická situace v Malé Asii ve III. stol. — Pergamon. — Bithynie. — Galatie. — Kappadokie a Pontos.</p>	
5. Makedonie a Řecko	256
<p>Makedonie ve III. stol. př. n. l. — Základní rysy společenského, hospodářského a politického zřízení Makedonie. — Řecko ve III. stol. př. n. l. Aitolský a Achajský spolek. — Hospodářský úpadek Řecka. — Reformy Agida a Kleomena.</p>	
6. Mezinárodní vztahy ve východním Středomoří ve III. stol. př. n. l.	263
<p>Rozšíření mezinárodních styků. — Charakter válečných střetnutí ve III. stol. př. n. l. — Války Egypta s říší Seleukovců a s Makedonií v polovině III. stol. př. n. l. — Vzájemný poměr sil na Balkánském poloostrově a ve východním Středomoří koncem III. stol. př. n. l.</p>	
7. Helénistická ideologie a kultura ve III. stol. př. n. l.	266
<p>Celkový ráz kulturního vývoje helénistické doby. — Vzdělání. Rozvoj vědy a umění. — Matematika a přírodní vědy. Filosofie. — Historiografie. — Helénistické utopie. — Filosofie. — Epikuros. — Stoicismus. — Kynikové. — Jiné filosofické školy. — Náboženství. — Umělecká literatura. — Výtvarné umění.</p>	
<i>Kapitola X. BOJ ŘÍMA O NADVLÁDU VE STŘEDOMOŘÍ. ÚPADEK HELÉNISTICKÝCH ŘÍŠÍ</i>	280—339
1. Západní Středomoří ve III. stol. př. n. l. Dobytí Itálie Římem	280
<p>Italská města Velkého Řecka. Agathoklova říše. — Válka Římanů proti Pyrrhovi. — Řím po dobytí Itálie. Hospodářství. — Třídní struktura římské společnosti. — Státní zřízení. — Správa dobyté Itálie.</p>	

2. Boj Říma a Karthaga o nadvládu v západním Středomoří	289
Karthago v polovině III. stol. př. n. l. — První punská válka. — Následky první punské války pro Řím. — Karthago po první punské válce. — Druhá punská válka, Hannibalův vpád do Itálie. — Bitva u Cann. Přelom v průběhu války. — Úspěchy Římanů. Hannibalova porážka.	
3. Sociální a politická krize helénistických států	300
Situace Egypta ve II.—I. stol. — Říše Seleukovců ve II.—I. stol. — Situace Makedonie a řeckých měst. — Vzrůst třídního boje v helénistických státech ve II.—I. stol. př. n. l. — Politická situace v Přední Asii ke konci III. stol. př. n. l. — Situace na Balkánském poloostrově. První srážka Makedonie s Římem. — Egypt ztrácí zahraniční državy. — Druhá makedonská válka. — „Osvobození“ Řecka. — Válka Antiocha III. s Římem a její důsledky.	
4. Pronikání římské moci do Středomoří. Lidová hnutí ve II. a I. stol. př. n. l.	315
Zostření krize helénistických států. — Pád makedonského státu. — Boj lidových mas v Řecku a Makedonii proti římské nadvládě. — Rhodos a jeho poměr k Římu. Rozkvět Delu. — Pergamon ve II. stol. př. n. l. Aristonikovo povstání. — Kappadokie a Pontos. — Politická situace Egypta. Výprava Antiocha IV. do Egypta. — Boj Judska proti nadvládě Seleukovců. — Politická krize v říši Seleukovců. — Rozpad říše Seleukovců a její přeměna v římskou provincii. — Zostření sociálního a dynastického boje v Egyptě. — Zásah Říma. Zánik říše Ptolemaiovců.	
5. Arábie a Etiopie	327
Arábie ve III.—I. stol. př. n. l. — Merojské království.	
6. Helénistická ideologie a kultura ve II.—I. stol. př. n. l.	331
Filosofie. — Přírodní vědy. — Historiografie. Polybios. — Umělecká literatura a výtvarné umění. — Náboženský synkretismus a mesianismus.	
<i>Kapitola XI. ZOSTŘENÍ TŘÍDNÍHO BOJE V ŘÍMSKÉ ŘÍŠI. POVSTÁNÍ OTROKŮ . . .</i>	<i>340–368</i>
1. Rozkvět otrokářského způsobu výroby v Římě	340
Třetí punská válka. Podrobení Hispanie. — Rozvoj otrokářství v Římě. Koncentrace pozemků a vytváření latifundií. — Růst obchodu a peněžního a lichvářského kapitálu. — Řím a provincie. — Třídní boj v římské společnosti ve II. stol. př. n. l.	
2. Povstání otroků v polovině II. stol. př. n. l. Agrární hnutí římských plebejů	348
První povstání otroků na Sicílii. — Hnutí otroků v jiných oblastech Středomoří. — Předpoklady hnutí Gracchů. — Tiberius Gracchus. — Tribunát Gaia Graccha. — Výsledky hnutí Gracchů. — Boj optimátů a populárů. Válka s Jugurthou. — Mariova vojenská reforma.	
3. Růst lidového hnutí na Sicílii a v Itálii. Boj národů východního Středomoří proti římské expanzi	356
Druhé povstání otroků na Sicílii. — Hnutí Saturninovo. — Spojenecká válka. — Boj mezi sullovcí a mariovci. — Změna situace na Východě. Vzestup moci pontského království. — První Mithridatova válka s Římem.	
4. Krize republiky. Velké povstání otroků pod vedením Spartaka	363
Sullova diktatura. — Povstání Lepidovo. Válka se Sertoriem. — Povstání Spartakovo.	
<i>Kapitola XII. PÁD ŘÍMSKÉ REPUBLIKY.</i>	<i>369–397</i>
1. Římský stát v I. stol. př. n. l.	369

2. První triumvirát.	370
Crassův a Pompeiův konsulat. Zákon Gabiniův. — Třetí Mithridatova válka s Římem. — Pompeius na Východě. — Návrh zákona Servilia Rulla. Catilinovo spiknutí. — První triumvirát. — Keltské kmeny v I. stol. př. n. l. Počátky Caesarových válečných akcí v Galii. — Boj Caesarových a Pompeiových stoupenců v Římě. — Dobyť Galie. — Rozpad triumvirátu. Velké galské povstání.	
3. Caesarova diktatura	380
Boj o moc mezi Pompeiem a Caesarem. — Caesarova politika.	
4. Občanské války ve čtyřicátých a třicátých letech I. stol.	384
Optimáti a caesarovci. — Druhý triumvirát. — Brutus a Cassius na Východě. Bitva u Filipp. — Perusijská válka a boj se Sextem Pompeiem. — Boj mezi Antoniem a Octavianem. Konec občanské války. — Příčiny pádu republiky.	
5. Římská kultura v období republiky	391
Filosofie a věda. — Vývoj práva a rétoriky. — Publicistika a historiografie. — Epická poezie. Komédie. Lyrika. — Cirkus. Divadlo. — Architektura a výtvarné umění.	
<i>Kapitola</i> XIII. VÝVOJ OTROKÁŘSKÝCH VZTAHŮ U NÁRODNOSTÍ V OBLASTI U ČERNÉHO MOŘE, NA KAVKAZE A VE STŘEDNÍ ASII. KMENY CENTRÁLNÍ ASIE 398–448	
1. Skythské království na Krymu.	398
Skythové a Sarmatové. — Skythské království na Krymu. — Olbia ve IV.—II. stol. př. n. l. — Chersonesos a jeho boj se Skythy.	
2. Bosporské království ve III.—I. stol. př. n. l.	405
Bospor na konci IV. stol. př. n. l. — Vývoj řemeslné výroby a obchodu. — Vnitřní a zahraniční postavení Bosporu v první polovině III. stol. př. n. l. — Úpadek bosporského království. Povstání Saumakovo. — Severní Černomoří pod nadvládou Mithridata Eupatora. — Kultura bosporského království.	
3. Kolchis, Iberie a Albanie ve III.—I. stol. př. n. l.	411
Kolchis ve III.—I. stol. př. n. l. — Iberie ve III.—I. stol. př. n. l. — Atropatene a Albanie ve III.—I. stol. př. n. l. — Boj kavkazských národů proti římské agresi.	
4. Arménie ve III.—I. stol. př. n. l.	415
Arménie v soustavě panství Alexandra Makedonského a Seleukovců. — Vytváření samostatných arménských států. — Říše Tigrana II. — Společenské a politické zřízení Armenie v I. stol. př. n. l. — Boj Arménie s Římem. Lucullova výprava. — Zustření rozporů v Arménii a její podrobení Římem. — Kultura a náboženství v Arménii.	
5. Baktrie a Parthie ve III.—I. stol. př. n. l.	422
Střední Asie v soustavě panství Alexandra Makedonského a Seleukovců. — Vytvoření řecko-bakterského a parthského království. — Baktrie ve druhé polovině III. a ve II. stol. př. n. l. — Rozpad řecko-bakterského království a dobytí Baktrie Tocháry. — Zesílení Parthie ve II. stol. př. n. l. — Boj Parthie s kočovníky ve Střední Asii a rozšíření parthských držav na západě. — Společenské zřízení parthského království. — Úloha měst. — Státní zřízení. — Kultura a náboženství v Parthii. — Mezinárodní situace Parthie v I. stol. př. n. l. První srážky s Římem. — Crassova výprava a její výsledky.	
6. Kmeny a národy centrální Asie	437
Kočovníci centrální Asie — Hunové. — Vznik „říše Hunů“. — Wu-sunové. — Rozpad „říše Hunů“. — Východní Turkeistán. — Ferghána. — Chórezm. — Vzájemné vztahy mezi státy Střední Asie a Čínou.	

NÁRODY A STÁTY VE VÝCHODNÍ A JIŽNÍ ASII
(V. STOL. PŘ. N. L.—IV. STOL. N. L.)

- Kapitola XIV. ČÍNA V V.—III. STOL. PŘ. N. L.* 451–474
1. Vývoj společenských a ekonomických vztahů 451
Rozmach zemědělství. — Rozvoj řemesla a dolování. — Rozvoj obchodu. Růst měst. — Zesílené vykořisťování zemědělského obyvatelstva. Rozvrstvení obcí. — Vývoj otrokářství. — Růst soukromého otrokářství. Využívání otrocké práce. — Zostření třídních rozporů. — Vznik ideologických směrů taoismu, konfucianství a směru fa-ťia.
 2. Boj za politickou nadvládu. Posílení státu Čchin 463
Politická situace v Číně v V.—IV. stol. př. n. l. — Zesílení bratrovražedných válek. Boj za vytvoření staročínské říše. — Posílení státu Čchin. Šang Jangovy reformy. — Zhodnocení Šang Jangových reforem v soudobé historiografii a celková charakteristika období. — Výboje státu Čchin.
 3. Čínská ideologie a kultura v V.—III. stol. př. n. l. 469
Rozvoj přírodovědeckých poznatků a filosofie. — Jang Čuova materialistická filosofie. — Boj materialistického a idealistického směru ve filosofii. — Literatura. Tvorba Čchü Jüana.
- Kapitola XV. ČÍNA KONCEM III.—POČÁTKEM I. STOL. PŘ. N. L.* 475–504
1. Založení říše Čchin 475
Vytvoření císařství. Čchin Š'Chuang-tiho výboje. — Stavba Veliké čínské zdi. — Politika upevňování a centralizace říše. — Čchin Š'Chuang-tiho stavební činnost. — Boj skupin ve vládnoucí třídě. — Zbídačení svobodných výrobců. Růst otroctví. — Místo říše Čchin v dějinách.
 2. Svržení čchinské dynastie. Boj vládnoucí třídy za obnovení říše 482
Čchen Šengovo a Wu Kuangovo povstání. Svržení čchinské dynastie. — Boj o císařský trůn. — Liou Pangova vnitřní politika. — Potlačení vzpoury wangů a upevnění jednoty říše.
 3. Společenské a ekonomické vztahy v říši Chan ve II.—I. stol. př. n. l. 486
Rozmach zemědělství. — Rozdíly ve vývoji jednotlivých oblastí říše Chan. — Růst a specializace řemeslné výroby. — Rozvoj obchodu, zbožních a peněžních vztahů. — Rozvoj otrokářství. Zdroje otroctví. — Využívání otrocké práce. — Postavení občinových zemědělců.
 4. Upevnění a rozšíření říše Předních Chan 497
Centralizace říše Chan za Wu-tiho. — Oficiální uznání konfucianství jako vládnoucí ideologie. — Rostoucí vliv obchodně lichvářské šlechty. — Zahájení válek proti Hunům. — Čang Čchienovo poselstvo. Boj za „velkou hedvábnou cestu“. — Tažení do Ferghány. Obchodní a kulturní styky Číny se středoasijskými národy. — Wu-tiho války na jihu a severovýchodě. — Zesílení daňového útlaku za Wu-tiho. Lidová povstání.
- Kapitola XVI. ČÍNA V POLOVINĚ I. STOL. PŘ. N. L.—VE II. STOL. N. L.* 505–536
1. Zostření třídních rozporů v Číně ve druhé polovině I. stol. př. n. l. za vlády posledních císařů dynastie Předních Chan 505
Zahraničně politická situace říše Chan v I. stol. př. n. l. — Růst velkého pozemkového vlastnictví a otrokářství. Zostření sociálních rozporů. — Povstání svobodné chudiny a otroků koncem I. stol. př. n. l. — Nařízení omezit počet otroků a půdu velkých vlastníků.

2. Wang Mangovy reformy a povstání „Rudých obočí“	509
Wang Mangův státní převrat a politika reformem. — Lidová hnutí „Rudá obočí“. — Potlačení lidových povstání. Příčiny porážky.	
3. Společenské vztahy v Číně za dynastie Pozdních Chan	513
Kuang-wu-tiho vnitřní politika. — Obnovení zahraničně politické moci říše Chan. — Mezinárodní obchod. — Změny v hospodářském zřízení Číny v I.—II. stol.	
4. Čínská ideologie a kultura za chanských dynastií	520
Rozvoj přírodních a exaktních věd. — Výtvarné umění a architektura. — Užití umění. — Rozvoj písma a literatury. — Š'-ma Čchien. — Pan Ku. — Vývoj materialistické filosofie. Wang Čchung. — Konfucianství. — Taoistická filosofie a taoistické náboženství. — Šíření buddhismu.	
5. Povstání „Žlutých turbanů“ a pád říše Chan	530
Pokles vojenské moci říše Chan. — Hospodářský úpadek. Zesílená naturalizace hospodářství. — Zostření třídního boje. Rozpory ve vládnoucí třídě. — Povstání „Žlutých turbanů“ a jiná povstání z konce II. stol. n. l. — Pád říše Pozdních Chan. Rozpadnutí Číny na tři říše. — Celkový charakter povstání z konce II. stol. n. l. a jejich dějinný význam.	
<i>Kapitola XVII. INDIE V VI.—II. STOL. PŘ. N. L.</i>	537–553
1. Vytvoření maurjské říše	537
Severní Indie v VI.—IV. stol. př. n. l. — Vpád Alexandra Makedonského. — Založení říše Maurjů.	
2. Společenské a hospodářské zřízení maurjské říše	541
Rozvoj zemědělství, řemesla a obchodu. — Staroindické město. — Otroctví. — Indická selská obecina. — Státní zřízení. — Náboženství — buddhismus a džinismus.	
3. Maurjská říše ve III.—II. stol. př. n. l.	550
Maurjská říše za Ašóky. — Rozpad maurjské říše. — Státy v jižní Indii.	
<i>Kapitola XVIII. INDIE V I. STOL. PŘ. N. L.—V. STOL. N. L.</i>	554–569
1. Indie za Kušanů a guptovské dynastie	554
Kušanové v Indii. — Rozpad kušánské říše. — Říše Guptovců. — Státy v jižní Indii.	
2. Společenské a hospodářské zřízení v Indii	558
Stupeň hospodářského vývoje. — Společenské vztahy. — Začínající úpadek buddhismu. — Vznik kastovního zřízení.	
3. Ideologie a kultura starověké Indie	563
Boj mezi idealismem a materialismem ve staroindické filosofii. — Matematika. Přírodní vědy. — Staroindické jazyky a písmo. — Literatura a výtvarné umění. — Vliv indické kultury na sousední země.	
<i>Kapitola XIX. VYTVÁŘENÍ TŘÍDNÍ SPOLEČNOSTI A STÁTU U NÁRODŮ V KOREJI, JAPONSKU, INDOČÍNĚ, INDONÉSII A NA CEJLONĚ</i>	570–588
1. Korea	570
Nejstarší dějiny Koreje. — Kmenové svazy a vytvoření prvních států. — Korejské státy v prvních stoletích našeho letopočtu.	

2. Japonsko	573
Neolit a objevení kovů. — Rodové zřízení a jeho rozklad.	
3. Indočína	575
Vznik otrokářských států v severovýchodní Indočíně. — Čína dobývá Namviet. — Šanové, Thajové, Laové. — Barmánci v západní Indočíně. — Monkhmerské státy v jižní Indočíně. — Fu-nan. — Čampa.	
4. Indonésie	582
Nejstarší indonéské obyvatelstvo. — Indonéské hospodářství a společenské zřízení. — Indická imigrace a vznik indonéských států.	
5. Cejlon	585
Nejstarší dějiny Cejlonu. — Indická imigrace. Nejstarší státy. — Rozšíření buddhismu na Cejloně. — Cejlon ve II. stol. př. n. l.—IV. stol. n. l.	

ČÁST IV

OTROKÁŘSKÉ ŘÍŠE, NÁRODY A KMENY V EVROPĚ, V PŘEDNÍ A STŘEDNÍ ASII (I.—III. STOL. N. L.)

<i>Kapitola XX. RANÉ ŘÍMSKÉ CÍSAŘSTVÍ</i>	591–631
1. Třídní charakter a státní zřízení raného císařství	591
Sociální základ principátu. Senátorský stav. — Jezdci. — Plebejové. — Otroci a propuštění. — Zákony o rodině. — Armáda. — Principát jakožto státní forma.	
2. Itálie a provincie v době nastolení principátu	599
Zemědělství a městský život v Itálii. — Provincie. Kolonie a municipia. — Situace v provinciích. Lidová povstání. — Povstání Cherusků a bitva v Teutoburském lese. — Zahraniční politika. Závislé kmeny a království. — Výsledky Augustova panování.	
3. Ideologie římské společnosti v době nastolení principátu. Římská literatura	606
Ideologie principátu. — Římští básníci. Vergilius. — Horatius. — Obliba poezie v Římě; elegie. Ovidius. — Próza. Celkový charakter literatury „zlatého věku“.	
4. Římská říše v I. stol. n. l. (do 70. let)	611
Císařové a senát.	
5. Sociální vztahy a politický život císařství	614
Otroctví a hnutí otroků. — Úpadek latifundií. — Městský život v Římě a v italských městech.	
6. Situace v provinciích. Lidová hnutí	620
Rozvoj otrokářských vztahů a městského zřízení v provinciích. — Povstání v západních provinciích. — Východní provincie a závislá království.	
7. Armáda a zahraniční politika	624
Povstání germánských a panonských legií. — Zahraniční politika dynastie julsko-klaudijské. — Vzájemné vztahy mezi Římem a arabskými státy a kmeny.	

8. Události v létech 66—69 n. l. a konec dynastie julsko-klaudijské	628
Povstání v Judai. — Občanská válka. — Povstání Aniketovo a Civilovo. Potlačení povstání v Judai. — Význam událostí let 68—69 n. l.	
<i>Kapitola XXI. ŘÍMSKÁ ŘÍŠE V OBDOBÍ SVÉ NEJVĚTŠÍ MOCI</i>	632—663
1. Římská říše ve druhé polovině I. stol. a ve II. stol. n. l.	632
Římská říše — orgán nadvlády otrokářů ve Středomoří. — Nová aristokracie a zesílení císařské moci. — Armáda ve druhé polovině I. stol. a ve II. stol. n. l.	
2. Společenské a hospodářské zřízení římské říše ve druhé polovině I. stol. a ve II. stol. n. l.	638
Ekonomické přesuny. — Změny v postavení otroků. — Kolonát. — Situace v Itálii.	
3. Západní provincie ve druhé polovině I. stol. a ve II. stol. n. l.	644
Obecné rysy ve vývoji provincií. Britannia. Gallia. Hispania. — Africké provincie. — Balkánsko-dunajské provincie.	
4. Východní provincie ve druhé polovině I. stol. a ve II. stol. n. l.	649
Obecné rysy ve vývoji východních provincií. Malá Asie, Achaia. — Sýrie, Egypt. — Oslabení římské říše, Markomanské války.	
5. Ideologie a kultura římské společnosti v I.—II. stol. n. l.	654
Obecné rysy antické kultury v období raného císařství. — Politické tendence v literatuře v I. a II. stol. — Lukianos. — Filosofie. — Ideologie lidových mas.	
6. Náboženské proudy a rané křesťanství	659
Vznik křesťanství. — Evangeiní mýtus o Kristovi. Původ křesťanské literatury. — Prvotní křesťanství. — Vytvoření křesťanské církve.	
<i>Kapitola XXII. ROZVOJ A ZAČÁTEK ROZKLADU OTROKÁŘSKÉHO ŘÁDU VE STŘEDNÍ A ZÁPADNÍ ASII, V ZAKAVKAZSKU A SEVERNÍM ČERNOMOŘÍ</i>	664—693
1. Kušánská říše	664
Vznik kušánské říše. — Kušánská říše za Kadfise II. a Kanišky. — Společenské a hospodářské zřízení kušánské říše. — Rozkvět mezinárodního obchodu ve Střední Asii. — Kulturní a náboženský synkretismus; úloha buddhismu. — Úpadek kušánské říše.	
2. Střední Asie v době rozkvětu kušánské říše	669
Chórczm. — Čáč, Ferghána a Sogdiana. — Baktrie. — Hunové v I.—II. stol. n. l.	
3. Boj Parthie proti Římu ve druhé polovině I. stol. př. n. l.	671
Parthie a Řím v polovině I. stol. př. n. l. — Tažení Pakorovo a Labienovo. — Antoniova tažení.	
4. Parthie v I. stol. n. l.	673
Poslední řecko-makedonští panovníci ve východním Íránu a ve Střední Asii. — Nové státy ve východním Íránu. Začátek rozpadu Parthie. — Vztahy mezi Parthií a Římem.	
5. Rozpad a pád parthské říše	676
Úpadek Parthie. — Ideologie a kultura.	

6. Arménie ve druhé polovině I. stol. př. n. l. a v první polovině I. stol. n. l.	678
Boj proti Římu. Konec Artaxovců. — Společenské přeměny: začátek rozkladu otrokářského řádu. — Zahraničně politická situace Arménie a zesílení aristokracie.	
7. Arménie za Arsakovců	680
Arménie ve druhé polovině I. stol. a v první polovině II. stol. n. l. — Arménie a úpadek státu parthských Arsakovců. — Kulturní styky Arménie za Arsakovců.	
8. Kolchis, Iberie a Albanie v I.—II. stol. n. l.	682
Kolchis pod nadvládou Říma. — Úpadek Kolchidy; nové etnické názvy. — Rozkvět Iberie; styky s Římem. — Iberie ve II. stol. n. l. Změny ve společenském zřízení. — Kultura. — Albanie v I.—II. stol. n. l.	
9. Severní Černomoří v I.—II. stol. n. l.	687
Společenské, hospodářské a politické zřízení. — Vzájemné vztahy mezi severním Černomořím a Římem v I. stol. n. l. — Zesílení Bosporu ve II. stol. n. l. — Ideologie; sarmatský a thrácký vliv na bosporskou společnost. — Skytské království v I.—II. stol. n. l.	
<i>Kapitola</i> XXIII. ROZKLAD PRVOBYTNĚ POSPOLNÉHO ŘÁDU U EVROPSKÝCH A SIBÍŘSKÝCH KMENŮ (I.—III. STOL. N. L.)	694—719
1. Keltové a Germánové	694
Keltové. — Germánové. Společenské a hospodářské zřízení. — Vzájemné vztahy mezi Germány a římskou říší. Hranice na Rýně a Dunaji.	
2. Podunajské kmeny a říše Dekebalova	698
Podunajské kmeny. Dákové. — Dekebalovo panování.	
3. Staroslovanské kmeny	700
Pisemné prameny o dějinách starých Slovanů. — Staroslověnština. — Archeologické prameny. — Západní Slované v I.—IV. stol. — Východní Slované. — Čerňachovská kultura.	
4. Kmeny severovýchodní Evropy	707
Pobaltské kmeny. — Ugrofinské kmeny.	
5. Sarmatové. Severokavkazské kmeny	711
Sarmatové. — Severokavkazské kmeny. Hospodářství a společenské zřízení. — Nápor severokavkazských kmenů na Zakavkazsko a Přední Asii.	
6. Severokazachstánské a sibiřské kmeny	713
Kmeny na Altaji a v Minusinské kotlině. — Kmeny Dálného východu.	

ČÁST V

POZDNÍ ŘÍMSKÉ CÍSAŘSTVÍ. PÁD OTROKÁŘSKÉHO ŘÁDU

<i>Kapitola</i> XXIV. KRIZE OTROKÁŘSKÉHO ŘÁDU V ŘÍMSKÉ ŘÍŠI	723—747
1. Společenské a hospodářské zřízení v římské říši ve III. stol.	723
Narůstání krize otrokářského řádu. — Zostření sociálních rozporů. — Politický boj. Úloha armády.	

2. Občanská válka v létech 193—197. Septimius Severus a jeho nástupci . . .	727
Římská říše koncem II. stol. — Dynastie Severů.	
3. Politická krize císařství	732
Zhoršení situace v říši na konci panování Alexandra Severa. — Krize římské říše. Pronásledování křesťanů a upevnění církve. — Gallienus a období „třiceti tyranů“. — Galská říše a palmyrské království. — Počátek hnutí bagaudů. — „Ilyrští“ císařové. — Lidová povstání. Konec krize ve III. stol.	
4. Zřízení dominátu	739
Diocletianus. Potlačení lidových hnutí. — Správní a vojenská reforma. — Sociálně ekonomická opatření. Edikt o cenách. — Pronásledování manichejců a křesťanů. Diocletianova abdikace.	
5. Ideologie a kultura římské říše ve III. stol.	743
Celkový ráz kultury ve III. stol. Římské právo. — Náboženství a filosofie. — Plotinos a novoplatonismus. — Upevnění křesťanství.	
<i>Kapitola XXV. ROZKLAD A ÚPADEK OTROKÁŘSKÉHO ŘÁDU VE STŘEDNÍ ASII, V ÍRÁNU, NA KAVKAZE A V SEVERNÍM ČERNOMOŘÍ</i>	748—779
1. Střední Asie ve III.—IV. stol. n. l.	748
Rozpad kušánské říše. Politická roztržičnost Střední Asie. — Chórezm. — Hospodářství a společenské zřízení Střední Asie ve III.—IV. stol. — Politické zřízení. — Kultura.	
2. Sásánovský Írán ve III.—IV. stol. n. l.	753
Párs. — Vznik státu Sásánovců. Společenské zřízení. — Znevolnění občiníků. Postavení řemeslníků. — Stavovská organizace. Státní zřízení. — Zoroastrismus. — Náboženský boj. Manicheismus. — Boj sásánovského státu proti Římu. — Nájezdy kočovníků (V. stol.). Krize sásánovské říše a lidová hnutí.	
3. Arménie ve III.—IV. stol.	761
Útok sásánovského Íránu na Arménii. — Křesťanství. — Společenské zřízení a stavovská organizace. — Rolníci; otroci. — Města; řemeslo a obchod. — Zostření třídního boje; kacířská hnutí. — Změny v politickém zřízení. — Obnovení boje s Íránem a vzpoury nachararů. — Vnitřní politika krále Papa. Rozdělení Arménie. — Arménská kultura ve III.—IV. stol.	
4. Kartli ve III.—IV. stol.	770
Politika kartlijských králů ve IV. stol. Přijetí křesťanství. — Rozdělení Kartli a její podrobení Peršany. Vzestup Tbilisi. — Sociální změny v Kartli ve III.—IV. stol. — Gruzínské písmo, literatura a umění.	
5. Laziké ve III.—IV. stol.	774
6. Albanie ve III.—IV. stol.	775
7. Rozklad otrokářského řádu v severním Černomoří	776
Hospodářský a kulturní úpadek. — Nájezdy Gótů. — Bosporské království ve III.—IV. stol. — Definitivní úpadek a pád bosporského království.	
<i>Kapitola XXVI. KMENOVÉ SVAZY A JEJICH HISTORICKÝ PODÍL NA PÁDU OTROKÁŘSKÉHO ŘÁDU</i>	780—791
1. Kočovníci asijských stepí	780
Význam „barbarských“ vpádů. — Stěhování kočovníků ve III. stol. n. l. Říše Ťin a pozdní římské císařství. — Žuan-žuanové. — Hefthalité.	

2. Alanové. Boj Alanů proti Hunům	783
Vznik alanského kmenového svazu. — Nájezdy Alanů na Zakavkazsko a Přední Asii, jejich přísídlení na západ. — Vpád Hunů do Evropy.	
3. Evropské kmeny.	786
Germánové. — Skandinávské kmeny. — Germánské kmenové svazy ve střední Evropě. — Kmeny podunajských oblastí a východní Evropy. Gótové v Černomoří. — Slované. — Boj středoevropských a východoevropských kmenů proti římské říši.	
<i>Kapitola XXVII. POZDNÍ ŘÍMSKÉ CÍSAŘSTVÍ. PÁD OTROKÁŘSKÉHO ŘÁDU</i>	<i>792–819</i>
1. Společenské, hospodářské a politické zřízení pozdního římského císařství	792
Postavení pracujících mas. — Úpadek měst. — „Barbarizace“ armády. — Rozvoj velkého pozemkového vlastnictví. — Zvláštnosti ve vývoji západních a východních provincií. — Po- litické zřízení pozdního císařství.	
2. Milánský edikt. Křesťanství státním náboženstvím	801
Milánský edikt a podpora církve. — Ariánství. — Donatisté a agonistikové.	
3. Římská říše ve druhé polovině IV. stol.	804
Rozbroje mezi Constantinovými nástupci. — Constantius a Iulianus. Války proti „barba- rům“. — Iulianova politika.	
4. Nový útok „barbarů“ na římskou říši a lidová hnutí. Pád říše západo- římské	808
Svazy kmenů. — Lidová hnutí. — Firmovo povstání. — Povstání Gótů na Dunaji. — Theo- dosiovo panování. Definitivní rozdělení římské říše na západní a východní. — Pád říše zá- padořímské.	
5. Ideologie a kultura pozdního císařství	813
Boj mezi pohanstvím a křesťanstvím. Historiografie. — Křesťanská literatura a vypracování křesťanské věrouky. — Umělecká literatura. Řečnictví.	
6. Dějinný význam pádu říše západořímské	815
Chronologická tabulka	823
Seznam základní literatury a pramenů	833
Jmenný rejstřík	859
Zeměpisný rejstřík a rejstřík etnických názvů	872
Seznam map	891
Seznam obrazových příloh	892
Seznam kreseb na konci kapitol	892